

In het midden van de negentiende eeuw schreef
Alexandre Dumas, beroemd om zijn avonturenromans
als *De drie musketiers* en *De graaf van Monte-Cristo*,
een opmerkelijk ander soort verhaal: *La Tulipe Noire*.
Deze historische roman, gepubliceerd in 1850, speelt zich af in
het Nederland van het rampjaar 1672. Tegen de achtergrond
van politieke moorden, tulpenmanie en persoonlijke ambities
vertelt Dumas het meeslepende verhaal van een man die
droomt van schoonheid in een tijd vol geweld.

In Nederland verscheen al snel een vertaling van deze roman.
Later ontstond ook een bewerking voor jongeren —
eenvoudiger van taal, maar nog steeds trouw aan de
spannende lijn van het oorspronkelijke verhaal. De tekst in dit
boek is gebaseerd op die jeugdversie. Ze werd zorgvuldig
gemoderniseerd en aangepast voor hedendaagse jonge lezers,
zonder het karakter van
de oorspronkelijke vertelling te verliezen.
Met oog voor zowel historische context als literaire kracht is
deze bewerking bedoeld als een brug tussen klassiek en
modern: een kennismaking met een meesterverteller,
via een verhaal dat nog altijd betovert.

© 2025 Alexandre Dumas/GigaBoek

www.gigaboek.nl

ISBN 9789085485599

Inhoud

Hoofdstuk 1 – Een dankbaar volk.....	7
Hoofdstuk 2 – De twee broers	11
Hoofdstuk 3 – De leerling van Johan de Witt.....	17
Hoofdstuk 4 – De moordenaars	21
Hoofdstuk 5 – De tulpenliefhebber en zijn buurman.....	25
Hoofdstuk 6 – De haat van een tulpenliefhebber	28
Hoofdstuk 7 – De gelukkige man ontmoet het ongeluk.....	30
Hoofdstuk 8 – Een invasie	32
Hoofdstuk 9 – De familiecel	35
Hoofdstuk 11 – Testament van Cornelis van Baerle	41
Hoofdstuk 12 – De executie	44
Hoofdstuk 13 – De tulpen van Rosa	47
Hoofdstuk 14 – De mislukking van Boxtel	49
Hoofdstuk 15 – Rosa en haar vader	52
Hoofdstuk 16 – Een geleerde in de gevangenis	55
Hoofdstuk 17 – De tulp komt op	57
Hoofdstuk 18 – De biecht.....	59
Hoofdstuk 19 – De tulp dreigt te verwelken	62
Hoofdstuk 20 – De verrader bespiedt	64
Hoofdstuk 21 – De tulp wordt overgebracht	67
Hoofdstuk 22 – De tulp in gevaar	70

Hoofdstuk 23 – Haarlem.....	73
Hoofdstuk 24 – De prijsuitreiking.....	76
Hoofdstuk 25 – De confrontatie.....	79
Hoofdstuk 26 – Gryphus krijgt een lesje	82
Hoofdstuk 27 – Cornelis stelt een voorwaarde.....	85
Hoofdstuk 28 – Een onverwachte gunst	88
Hoofdstuk 29 – De tulp en de toekomst	91
Hoofdstuk 30 – Buxtels laatste kaart	94
Hoofdstuk 31 – De nieuwe lente.....	97
Hoofdstuk 32 – De huwelijksdag.....	99
Hoofdstuk 33 – Slot	102

Hoofdstuk 1 – Een dankbaar volk

Op 20 augustus 1672 hing er een onheilspellende spanning in de lucht van Den Haag. De stad, normaal zo rustig en keurig dat je zou denken dat het er altijd zondag was, stond die dag op zijn kop. Mensen stroomden door de straten — zenuwachtig, hijgend, en bewapend met messen, geweren en knuppels. Ze waren op weg naar het Buitenhof, de gevangenis waar Cornelis de Witt vastzat.

Cornelis was de broer van Jan de Witt, op dat moment de machtigste politicus van Holland. Hij was gearresteerd op verdenking van een moordaanslag op Willem van Oranje, een beschuldiging die was ingediend door een chirurg genaamd Tyckelaer.

Deze Cornelis was geen kleine jongen. Hij was dijkgraaf, oud-burgemeester van Dordrecht, en lid van de Staten van Holland. Maar de tijden waren veranderd. Het volk was de Republiek beu en snakte naar een sterke leider. Velen verlangden terug naar het stadhouderschap — een rol die eerder was afgeschaft door het Eeuwig Edict, op aandringen van Jan de Witt.

Maar zo werkt politiek zelden eerlijk of kalm. De mensen begonnen hun frustratie op de broers De

Witt te richten. Zij werden het gezicht van de koele, verstandige Republiek — streng, sober en niet vatbaar voor emoties. En tegenover hen stond Willem van Oranje: jong, dapper, en volgens velen de redder in nood.

De situatie werd nog ingewikkelder doordat de De Witts goed contact hadden met Lodewijk XIV, de machtige koning van Frankrijk. Die had net nog met succes een militaire campagne gevoerd tegen Holland. In de ogen van het volk rook dit naar verraad.

Cornelis had duidelijk gemaakt dat hij tegen het herstel van het stadhouderschap was. Hij had zelfs geweigerd om het besluit daartoe te ondertekenen. Pas na hevige druk en de tranen van zijn vrouw gaf hij toe — en zelfs toen zette hij bij zijn handtekening 'VC': *Vi Coactus*, Latijn voor 'onder dwang'.

Het was een wonder dat hij op dat moment niet al gelynacht werd.

Jan de Witt had geprobeerd het volk tegemoet te komen. Hij legde zijn functie neer. Kort daarna werd hij neergestoken — niet dodelijk, maar ernstig gewond. Het was duidelijk dat het gevaar alleen maar groter werd.

En toen kwam Tyckelaer opnieuw in beeld. Hij beweerde dat Cornelis een huurmoordenaar op Willem van Oranje had afgestuurd — en dat hij die moordenaar was geweest, maar uit wroeging toch besloot het plan te verraden. Een twijfelachtig verhaal, maar precies wat de Oranjepartij nodig had. Cornelis werd gearresteerd, gemarteld, maar bleef zwijgen. Zelfs op de pijnbank bleef hij trots.

Toch werd hij niet ter dood veroordeeld, maar verbannen uit de Republiek. Een kleine overwinning voor hem — en een zware nederlaag voor rechtvaardigheid.

Het volk nam daar geen genoegen mee.

Er gingen geruchten dat Cornelis de stad zou verlaten via een Frans schip in Scheveningen. Mensen verzamelden zich bij het Buitenhof. Sommigen kwamen om te kijken. Anderen kwamen met stenen in hun zakken. Sommigen wilden recht, anderen wraak.

Tyckelaer, inmiddels door velen gezien als een held, zweepte de menigte op. Hij vertelde over de geldbedragen die hem waren aangeboden, over de geheime plannen, over hoe hij zogenaamd moedig had geweigerd. De mensen juichten hem toe.

‘Dood aan de verraders!’ klonk het overal.

De druk op de poort van de gevangenis nam toe. De burgerwacht, die de gevangenis moest beschermen, begon zelfs mee te schreeuwen met de menigte. Alleen een groep ruiters onder leiding van graaf Tilly hield de gemoederen in toom. Hij had het bevel gekregen om de gevangenis te beschermen, en hij deed dat met een ijzeren kalmte.

Toch werd de menigte steeds ongeduldiger. Ze drongen dichterbij, daagden de ruiters uit, scholden hen uit voor lafaards. Tilly bleef beleefd, maar vastbesloten: ‘Ik ben hier om te voorkomen dat iemand wordt gelyncht. En dat zal ik doen.’

En terwijl buiten de spanning toenam, kwam binnen in de gevangenis Jan de Witt aan bij zijn broer.

Hij kwam hem ophalen. Ze zouden samen de stad verlaten — dat was het plan. Maar iedereen wist: dit zou geen gewone wandeling worden.

Hoofdstuk 2 – De twee broers

Zoals Rosa al vreesde, kwam het tot een uitbarsting. Terwijl Johan de Witt de wenteltrap opliep naar de cel van zijn broer Cornelis, probeerde buiten een woedende menigte door de soldaten heen te breken die de gevangenis bewaakten.

Koning Mob — zoals ze de volkswoede spottend noemden — schreeuwde het hardst: ‘Hoera voor de burgers!’ Hij geloofde heilig in de goede bedoelingen van zijn medeoproerkraaiers.

Graaf Tilly, de leider van de dragonders (ruitersoldaten), bleef kalm en beheerst. Onder bescherming van zijn gewapende mannen begon hij een gesprek met de burgers. Hij legde uit dat hij een officieel bevel had gekregen om de gevangenis en de omliggende straten te bewaken met drie compagnieën.

‘Waarom dat bevel? Wat heeft het voor zin om de gevangenis te bewaken?’ riepen de Oranjefans.

‘Daar kan ik niets over zeggen,’ antwoordde de graaf. ‘Ik heb het bevel gekregen om te waken, dus dat doe ik. Jullie weten als goede burgers dat een soldaat een bevel niet hoort te negeren.’

‘Dat bevel is alleen maar gegeven zodat de verraders kunnen ontsnappen!’ riep iemand.

‘Misschien,’ zei Tilly, ‘want ze zijn inderdaad niet ter dood veroordeeld, maar verbannen.’

‘Wie heeft dat bevel dan gegeven?’

‘De Staten van Holland, natuurlijk.’

‘De Staten zijn verraders!’

‘Dat weet ik niet,’ zei Tilly droog. ‘Ik voer gewoon hun bevel uit.’

‘Dan ben jij een verrader!’ gilte een ander.

‘Ik? Aan wie zou ik dan trouw moeten zijn?’ vroeg Tilly rustig. ‘Aan de Staten? Dat ben ik al. Ik word door hen betaald en ik volg hun orders.’

Hij had een punt. Niemand kon daar wat tegenin brengen. Dus begon de menigte maar weer te schreeuwen en te dreigen. Tilly antwoordde beleefd, maar onverbiddelijk.

‘Jongens, als jullie te dicht bij komen en per ongeluk een schot lost, dan gaan er hier een paar honderd mensen dood. Dat zou zonde zijn — voor jullie én voor ons.’

‘Als je dat doet,’ riep iemand, ‘dan vallen wij jou aan!’

‘Misschien,’ zei Tilly, ‘maar zelfs dan blijven degenen die we raken wel gewoon dood, hoor.’

‘Geef het gewoon op en ga weg,’ riep iemand.

‘Ten eerste,’ zei Tilly, ‘ik ben geen burger maar een soldaat. En bovendien ben ik geen Hollander, maar Frans. Ik werk voor de Staten. Geef me een nieuw bevel en ik ben weg, want eerlijk gezegd: ik verveel me hier te pletter.’

‘Laten we naar het stadhuis gaan!’ riepen ze toen.
‘We halen gewoon een nieuw bevel!’

‘Ga je gang,’ mompelde Tilly binnensmonds, ‘en veel succes.’

De meeste oproerkraaiers renden weg, richting het stadhuis. Tilly hoopte dat de stadsbestuurders geen gehoor zouden geven aan hun eisen, maar misschien toch maar wat versterking zouden sturen.

Intussen was Johan bij zijn broer aangekomen.

Cornelis lag op een matras. Zijn polsen waren gekneusd, zijn vingers gebroken. Maar hij had niet bekend. Hij wist dat hij onschuldig was en had zijn eer behouden. En nu het vonnis uitgesproken was — ballingschap — kon hij eindelijk opgelucht ademen.

Hij glimlachte zelfs een beetje, zoals iemand die weet dat hij zijn waardigheid niet verloren is. Zijn gedachten dwaalden af naar Johan — en juist op dat moment ging de deur open.

Johan snelde naar zijn broer, kustte hem op het voorhoofd en legde voorzichtig zijn beschadigde handen terug op het bed.

‘Cornelis, mijn arme broer. Heb je veel pijn?’

‘Niet meer, nu jij hier bent,’ zei Cornelis.

‘Ik haat het om je zo te zien.’

‘Ik dacht aan jou, niet aan mezelf. Zelfs toen ze me martelden, heb ik alleen gefluisterd: ‘Arme broer...’ Maar nu ben je hier. Dus laten we alles vergeten. We vertrekken, toch?’

‘Ja. Mijn koets staat achter de soldaten van Tilly.’

‘Tilly? Waarom zijn zijn dragonders bij de vijver?’

‘Omdat men bang is voor onrust. Men verwacht... protest.’

Cornelis fronste. ‘Protest? Hoor ik daar beneden iets?’

Het lawaai werd inderdaad steeds luider.

‘Je bent een slimme stuurman, Johan,’ zei Cornelis, ‘maar ik weet niet of je me veilig door deze

storm kunt loodsen zoals je dat ooit met Van Tromps vloot hebt gedaan.'

'Met Gods hulp proberen we het,' zei Johan.
'Maar eerst iets belangrijks.'

'Wat dan?'

'Die brieven van jou. Die je van Louvois had gekregen. Heb je ze vernietigd?'

'Verbrand? Nee. Ik heb ze aan mijn petekind gegeven: Cornelis van Baerle. Hij woont in Dordrecht. Jij kent hem toch?'

'Die dromer? Die altijd met bloemen bezig is? Jij hebt die documenten aan hém toevertrouwd?'

'Ja. Maar hij weet niet eens wat erin zit. En hij zal ze zeker niet lezen.'

'We moeten hem op de hoogte stellen,' zei Johan.
'Hij moet ze vernietigen. Nu.'

Cornelis knikte. Hij vroeg om pen en papier, en ondanks zijn gewonde handen schreef hij — met bloedende vingers — een korte brief:

Mijn lieve petekind,
Verbrand het pakket dat ik je heb toevertrouwd.
Open het niet. Kijk er niet in. Doe het meteen.
Je redt daarmee het leven van
Johan en Cornelis de Witt.

Vaarwel, en hou van mij,
Cornelis de Witt
20 augustus 1672

Johan gaf de brief aan zijn trouwe knecht Craeke, die meteen vertrok. Niet veel later klonk zijn afgesproken fluitsignaal: hij had het plein veilig verlaten.

‘Nu zijn wij aan de beurt,’ zei Johan. ‘Kom, Cornelis.’